

ПРЕПРЕКЕ СРБИЈЕ НА ПУТУ КА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

OBSTACLES OF SERBIA ON THE WAY TO THE EUROPEAN UNION

Милан Беслаћ¹

Висока школа академских студија за пословну економију, Београд,
Република Србија

Владан Цогољевић²

Висока школа академских студија за пословну економију, Београд,
Република Србија

Славољуб Вујовић³

Институт друштвених наука, Београд, Република Србија

Сажетак: Република Србија се још пре двадесет година определила за пуноправно чланство у Европској унији. У последњих десетак година званична политика пут за пуноправно чланство у ЕУ сматра путем без алтернативе. Европска унија је Копенхашким критеријумима дефинисала које услове треба да испуне земље које желе постати чланице Европске уније. Ти услови се тичу трију области, и то политичке, економске и правне. Посматрајући наведене критеријуме Република Србија је пре много година те услове испунила. Међутим, овим критеријумима Европска унија је пред Републику Србију поставила додатне критеријуме кроз 35 поглавља која су по новој методологији сврстана у 6 кластера. Најзначајније поглавље, које истовремено представља и непремостиву препреку да Република Србија постане пуноправна чланица Европске уније је поглавље 35 које подразумева нормализацију односа Београда и Приштине, а која се на крају треба или мора завршити међусобним признањем и омогућавањем самопроглашене „републике косово“⁴ да постане члан Уједињених нација. Основни циљ овог рада јесте да покаже да Република Србија не може да испуни услове дефинисане у поглављу 35 и ако ти услови не буду измењени Србија никада неће постати пуноправна чланица Европске уније ако не почини чин велеиздаје и не прекрши сопствени Устав. Основна хипотеза састоји се у томе да Република Србија не може да постане пуноправна чланица Европске уније, сходно критеријумима које је поставила Европска унија, ако се добровољно не одрекне дела своје територије и тиме прекрши сопствени Устав. Приликом овог истраживања користиће се методе дедуkcије, индукције, анализе, синтезе, као и дескриптивни метод. Из истраживања треба да произађе закључак да Република Србија, без обзира на добру вољу и дводеценијске напоре, неће постати чланица ове економске интеграције уколико Европска унија инсистира на садашњим условима за поглавље 35.

---

¹ beslac011@gmail.com

² cogoljevicv@gmail.com

³ kelovic1967@yahoo.com

⁴ **Напомена:** „република косово” аутори овог рада намерно пишу малим словима, јер ни једним чином, укључујући и правопис, не желе дати на значају самопроглашеној републици косово или на било који начин признати њено постојање.

Кључне речи: Европска унија, препреке на путу ка ЕУ, Европске интеграције, Поглавље 35, Копенхашки критеријуми.

Abstract: Twenty years ago, Serbia opted for full membership in the European Union. In the last ten years, the official policy considers the path to full membership in the EU as a path without an alternative. The European Union has defined the Copenhagen criteria, which conditions must be met by countries that wish to become EU members. Those conditions concern three areas: political, economic and legal. Observing only those criteria, Serbia fulfilled those conditions many years ago. However, with these criteria, the EU has set additional criteria for Serbia through 35 chapters, which are classified into 6 clusters according to the new methodology. The most significant chapter, which at the same time represents an insurmountable obstacle for Serbia to become a full member of the EU, is Chapter 35, which implies the normalization of relations between Belgrade and Pristina, and which should or must end with mutual recognition and enabling the self-proclaimed "republic of Kosovo" to become a member of the UN. The main goal of this paper is to show that Serbia cannot fulfil the conditions defined in Chapter 35, and if those conditions are changed, Serbia will only become a part member of the EU. The basic hypothesis is that Serbia cannot become a full member of the EU if it does not voluntarily give up part of its territory and violate its own constitution. The methods of deduction, induction, analysis, synthesis, and descriptive method will be used in this research. The conclusion should emerge from the research that regardless of goodwill and two-decade efforts, Serbia will not become a member of the EU if the EU insists on the current conditions for Chapter 35.

Keywords: European Union, obstacles on the way to the EU, European integration, Chapter 35, Copenhagen criteria.

JEL класификација: A11, A12, A13, P2, P3, P5.

УВОД

Европска унија настајала је у једном процесу који је трајао пуне 42 године. Идеју о европским интеграцијама први пут је формално изнео француски председник спољних послова Роберт Шуман 9. маја 1950. године (Беслаћ, 2022). Због тога се овај дан слави као Дан Европе (рођендан Европске уније). Истовремено 9. мај обележава се као дан победе над фашизмом. Дакле, истог дана обележавају се два различита догађаја, из чега се следствено томе може сасвим основано размишљати да ли је Роберт Шуман намерно идеју европских интеграција формално изнео баш на дан победе над фашизмом.

Аутори овог рада сматрају да је овај дан намерно изабран да би се запоставило обележавање дана победе над фашизмом, односно тиме је скренута пажња са обележавања дана победе над фашизмом и на тај начин умањује се значај тако важног датума у историји човечанства⁵. Међутим, није Роберт Шуман први који је заступао

---

⁵ Став аутора овог рада.

идеју европских интеграција. Идеју европских интеграција у средњем веку заступале су католичке папе, а одмах након Другог светског рата и Винстон Черчил заступао је став о потреби уједињења земаља Европе и стварању Сједињених Европских Држава (Беслаћ, 2022). Коначно, после дугог низа година и великог броја споразума створена је Европска унија закључењем Уговором из Мастрихта 1992. године.

Ако се има у виду датум формалне идеје за европске интеграције и датум закључења Уговора о стварању Европске уније (ЕУ), основано се може поставити питање зашто је од идеје до стварања ЕУ прошло 42 године. Одговор на ово питање веома поједностављено налази се у чињеници да су земље оснивачи европских заједница - ЕУ (Западна Немачка, Француска, Италија, Холандија, Белгија, Луксембург) поставиле веома строге услове од којих се током интеграцијског периода није одступало. Пре него што је створена ЕУ европским интеграцијама 1973. године приступиле су Велика Британија, Данска и Ирска, 1981. Грчка, 1986. Шпанија и Португалија. Након закључења уговора о стварању ЕУ 1995. године, унији су приступиле Аустрија, Финска и Шведска. Сломом социјалистичког друштвеног система у земљама тзв. источног блока настао је процес њихове посткомунистичке транзиције и стварања тржишне привреде, али истовремено и процес придруживања ЕУ. Овај процес, иако је представљан као економска транзиција, у ствари је представљао начин приближавања границама Руске Федерације. Тако је 2004. године истовремено, као пуноправне чланице ЕУ, примљено десет земаља (Естонија, Литванија, Летонија, Пољска, Чешка, Словачка, Словенија, Мађарска, Кипар и Малта) које у потпуности нису испуниле критеријуме за чланство у ЕУ⁶. Међутим, сада је сасвим јасно да је пријем ових 10 земаља била политичка одлука, јер оне нису испуниле постављене услове. Исто тако, иако нису испуниле све услове, 2007. године пуноправни чланови ЕУ постале су Румунија и Бугарска, а 2013. године и Хрватска.

Република Србија је била чланица више држава, као што су Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а након отцепљења Словеније, Хрватске, Македоније и Босне и Херцеговине формирана је Савезна Република Југославија чије су чланице биле Србија и Црна Гора, затим је формирана Државна заједница Србија и Црна Гора и коначно, после доношења одлуке о самосталости Црне Горе, самостална држава. У СФРЈ владао је социјалистички самоуправни систем, али ова држава, а тиме и Република Србија, била је веома значајно интегрисана у европско и светско тржиште. Још

---

⁶ Став аутора овог рада.

деведесетих година прошлог века отпочео је процес транзиције и преласка на тржишну привреду, успостављен је демократски (вишепартијски систем) и владавина права. Републици Србији, односно СРЈ, овај процес био је отежан и успорен због санкција Савета безбедности Уједињених нација, хиперинфлације, рата у непосредном окружењу, агресије НАТО пакта 1999. године на СРЈ, распада Државне заједнице Србије и Црне Горе, окупације дела територије Србије (Косово и Метохија) итд. И поред свих наведених негативних околности Република Србија се определила за процес приступања и придруживања Европској унији. За Републику Србију процес приступања и придруживања Европској унији није исти као што је био за остале земље, посебно за земље југоисточне Европе, већ је он био и јесте данас пун препрека, које ни једна друга земља, која је већ приступила Европској унији и земље које су на путу ка интегрисању у Европску унију нису морале да савладавају. У томе и јесте непринципијелност и потпуна некоректност чланица Европске уније и саме Европске уније, као организације, према Републици Србији у односу на друге земље. Међутим, сам пут ка ЕУ Србија посматра као средство и начин привредног развоја и достизања већег стандарда становништва.

1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Европска унија, коју тренутно чине 27 држава је *sui generis* ентитет (Phelan, 2012). Уједињено Краљевство након референдума из 2016. године напустило је ЕУ 2020. године без потпуног договора и још увек трају преговори о одређеним односима између ЕУ и Уједињеног Краљевства (Rawlinson et al., 2020). Европска унија није нова држава, она није чиста федерација, али има елементе федерације, није ни конфедерација, али има елементе и конфедерације, а није ни класична међународна организација. Она представља такву заједницу држава које, постајући пуноправни чланови Европске уније (а и земље које су на путу ка ЕУ у једном делу), преносе део свог националног, односно државног суверенитета на заједничке институције ЕУ. Европска унија представља тржиште од 447 милиона становника, што представља 5,8% светске популације на површини од 4.233.255,3 km². Ова организација остварује номинални бруто домаћи производ (БДП) од око 18,2 билиона долара⁷.

У члану 2 Уговора о ЕУ дефинисано је да се Европска унија заснива на вредностима, као што су поштовање људског достојанства и људских права, али и права мањина, слободе, демократије и

---

⁷ Према подацима ММФ-а.

владавине права. Наведене вредности су заједничке за све земље чланице. Сваку земљу мора да карактерише плурализам, толеранција, солидарност, правда, недискриминација, као и равноправност жена и мушкараца. Иако се овим критеријумима не може ништа приговорити, у реалности, они се у потпуности не могу реализовати. Ако се подсетимо само на мигрантску кризу или ако се подсетимо на пандемију из 2020. године, онда на делу није била ни солидарност, ни правда, већ су земље ЕУ настале проблеме решавале самостално не уважавајући ни потребе ни проблеме других земаља (није било сарадње и солидарности и заједничке политике у вези мигрантске кризе). Неке земље као Мађарска, Аустрија, Словенија подизеле су ограде. У време пандемије, такође није било солидарности и заједничке политике за набавку лекова, распиратора, већ су самостално решавали питања производње и набавке лекова и других заштитних средстава итд).⁸

Европска унија функционише на начин како је то регулисано оснивачким актом, али и другим прописима и одлукама које су донете током оснивања и након оснивања. Органи ЕУ од самог оснивања ЕУ налазе се у сталној транзицији, односно у сталним променама. Сви органи ЕУ на исти начин не доносе своје одлуке. Неке од одлука, као што су приступање у пуноправно чланство, доносе се консензусом, али неке се доносе простом већином, а неке пак двотрећинском већином. Веома је важно нагласити да све чланице ЕУ у одређеним органима немају исти број гласова, јер се број гласова одређује према економској снази или броју становника. Тако Европски парламент броји укупно 705 посланика од којих из Немачке 96, Француске 79, Италије 75, док Кипар, Малта и Луксембург имају по 6 посланика што јасно говори о гласачкој снази у Европском парламенту. Дакле, велике и значајне земље у ЕУ практично доносе одлуке, а мале земље не могу да утичу на доношење одлука, осим у случају када се одлуке доносе консензусом или када имају исти став као велике и „значајне” земље.

Европска унија почивала је на три стуба (модификовани уговори европских заједница, заједничка спољна и безбедносна политика и сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова) све до закључења Лисабонског уговора, који је ступио на снагу 01.12.2009. године. Наиме, овим уговором три стуба ЕУ спојена су у једно правно лице, тако да је успостављен стални председник Европског савета, а ојачано је и место високог представника Уније за спољну политику и безбедност. На простору ЕУ користи се 24 службена језика и то: бугарски, грчки, дански, енглески, естонски,

---

⁸ Примедба аутора.

ирски, италијански, мађарски, малтешки, летонски, литвански, немачки, пољски, португалски, румунски, словачки, словеначки, фински, француски, холандски, чешки, шведски и шпански. Најзначајнији акти се преводе на све службене језике.

Крај хладног рата и распад социјалистичког друштвеног система (земље централне и југоисточне Европе) отворио је пут за проширење ЕУ. Земље централне и југоисточне Европе које су исказале жељу за приступање ЕУ морале су да испуне одређене услове, односно критеријуме. Пут за пуноправно чланство подразумева процес придруживања и процес приступања. Процес придруживања је такав процес у коме земља кандидат успоставља висок, односно највиши облик сарадње са ЕУ (Beslać, 2006a). Овај процес подразумева четири основне фазе: прва фаза подразумева састанке консултативне радне групе, друга фаза подразумева израду студије изводљивости, трећа фаза подразумева потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању и четврта фаза ступање на снагу тог Споразума, јер га морају ратификовати у својим законодавним телима све земље чланице ЕУ (Beslać, 2006b). Након процеса придруживања настаје процес приступања који такође има четири фазе: прва фаза подразумева подношење захтева за пријем, друга фаза представља прихватање захтева за пријем од стране земаља ЕУ и добијање статуса кандидата, трећа фаза представља потписивање Споразума о приступању ЕУ и коначно, четврта фаза приступање ЕУ након ратификације Споразума од свих чланица ЕУ (Beslać, 2006a). Међутим, земље централне и југоисточне Европе које су истовремено примљене у пуноправно чланство ЕУ (њих десет), нису прошле све наведене фазе јер је њихов пријем имао и политичке разлоге (приближавање границама Руске Федерације) што је истовремено значило и стварање тзв. Тампон зоне између Немачке и Руске Федерације.

Године 1993. у Копенхагену су дефинисани критеријуми које свака земља која жели постати пуноправна чланица ЕУ мора да испуни. Први критеријум је из области политике и он подразумева стабилност институција које гарантују демократију (вишестраначки систем), владавину права, људска права и заштиту права мањина. Други критеријум се односи на економију и подразумева тржишну економију са капацитетима који могу да се носе са конкуренцијом и снагом тржишта у ЕУ и трећи критеријум који се односи на прихватање правних норми ЕУ (*acquis communautaire*), односно прихватање обавеза које произилазе из чланства које укључују прихватање циљева политичке, економске и монетарне уније (Беслаћ, 2022). Наиме, ови критеријуми у ствари подразумевају преношење

дела политичког, економског и монетарног националног суверенитета на органе ЕУ⁹.

2. ИСТОРИЈСКИ ТОК ПРИСТУПАЊА СРБИЈЕ КА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Влада Републике Србије, као и низ претходних влада определила се за пуноправно чланство у ЕУ као пут без алтернативе (Beslać & Beslać, 2016). Европска економска заједница, као једна од фаза у стварању ЕУ основана је 1957. године, а у то време Република Србија је била једна од шест република бивше СФРЈ која је престала да постоји (разбијена на СРЈ (Србија и Црна Гора), затим Хрватску, Словенију, Македонију и Босну и Херцеговину). Односи Републике Србије, као чланице СФРЈ, са ЕЕЗ одвијали су се кроз интеракцију надлежних државних органа на нивоу СФРЈ. Социјалистичка Федеративна Република Југославија, као прва социјалистичка земља и ЕЕЗ потписале су 1967. године Декларацију о међусобним односима која је дефинисала будућу економску сарадњу, а 1968. године успостављена је стална мисија при ЕЕЗ. Истовремено је почео процес преговора о закључењу трговинског споразума (Карановић, 2021). У периоду од 1970. године до 1973. године СФРЈ је добила најповлашћенији статус у економској сарадњи. Даља сарадња СФРЈ и ЕЕЗ имала је за последицу потписивање Споразума којим је СФРЈ обезбеђен префернцијлани статус у трговини, као и значајна финансијска подршка. Европска комисија је 1982. године у СФРЈ установила делегацију под називом „Делегација Европске комисије” која је 2009. године преименована у Делегацију Европске уније с обзиром да је, у међувремену створена ЕУ.

У периоду од 1975. године до 1990. године Савет за сарадњу ЕЕЗ и представници СФРЈ састајали су се девет пута. Године 1990. СФРЈ је потписала PHARE програм који је дефинисао финансијску подршку за процес транзиције и економске и друге реформе. Међутим, због рата у Словенији и Хрватској крајем 1991. године отказани су сви споразуми између СФРЈ и ЕЕЗ. Уговором из Мастрихта 1992. године настала је ЕУ, а земље настале распадом СФРЈ нису имале значајну сарадњу са овом организацијом. Године 1996. ЕУ дефинисала је регионални приступ према државама насталим након распада СФРЈ, а 1999. године дефинисала је и процес стабилизације и придруживања. Савезна Република Југославија је 2000. године приступила процесу стабилизације и придруживања, а Србија и Црна Гора су тек у октобру 2005. године отвориле преговоре

---

⁹ Примедба аутора.

о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању. Ови преговори са Србијом отказани су маја 2006. године, а као разлог отказивња наведен је недовољна сарадња са Хашким трибуналом. Преговори са ЕУ били су прекинути до јуна 2007. године. Након јуна 2007. године обновљени су преговори са Србијом тако да је Споразум о стабилизацији и придруживању парафиран у новембру 2007. године, а потписан је у априлу 2008. године. Децембра 2009. године укинута су визе за држављане Републике Србије и ова држава је стављена на белу Шенгенску листу. Република Србија је 22. децембра 2009. године поднела захтев за чланство у ЕУ. Дакле, од децембра 2009. године Република Србија се формално налази на европском путу. Фебруара 2010. године ступио је на снагу Прелазни трговински споразум између Републике Србије и ЕУ који је Европски парламент ратификовао јануара 2011., а земље чланице су завршиле ратификацију јуна 2013. године (Литванија је последња земља која је ратификовала овај споразум). Марта 2012. године Република Србија је добила статус кандидата за чланство у ЕУ, а јуна 2013. године ступио је на снагу Споразум о стабилизацији и придруживању Републике Србије ЕУ. Јуна 2014. године одржана је прва међувладина конференција између Републике Србије и ЕУ, што је у ствари значило и почетак преговора о приступању Републике Србије ЕУ. Децембра 2015. године отворена су прва преговарачка поглавља и то Поглавље 32 (Финансијски надзор) и Поглавље 35 (Остало - нормализација односа Београда и Приштине).

Остала отворена поглавља отварања су према следећој динамици: јула 2016. године Поглавље 23 (Правосуђе и основна права) и Поглавље 24 (Правда, слобода и безбедност). Децембра 2016. године Поглавље 5 (Јавне набавке и Поглавље 25 (Наука и истраживање) које је привремено затворено. Фебруара 2017. године Поглавље 20 (Предузетништво и индустријска политика) и Поглавље 26 (Образовање и култура). Поглавље 26 привремено је затворено. Јуна 2017. године Поглавље 7 (Право интелектуалне својине) и Поглавље 29 (Царинска унија). Децембра 2017. године Поглавље 6 (Право привредних друштава) и Поглавље 30 (Економски односи са иностранством).

Јуна 2018. године Поглавље 44 (Финансијске и буџетске одредбе) и Поглавље 13 (Рибарство). Децембра 2018. године Поглавље 17 (Економска и монетарна политика) и Поглавље 18 (Статистика). Јуна 2019. године Поглавље 9 (Финансијске услуге). Децембра 2019. године Поглавље 4 (Слобода кретања капитала).

Марта 2020. усвојена је нова методологија приступних преговора тако да су 35 поглавља сврстана у 6 кластера. Србија је

могла да бира да ли ће наставити преговоре по постојећој методологији или по новој методологији. Она се определила за нову методологију - преговори по кластерима. Преговарачка поглавља сврстана су у следеће кластере:

Кластер 1. Основе:

- Поглавље 5 – Јавне набавке;
- Поглавље 18 – Статистика;
- Поглавље 23 – Правосуђе и основна права;
- Поглавље 24 – Правда, слобода и безбедност;
- Поглавље 32 – Финансијска контрола;

Кластер 2. Унутрашње тржиште:

- Поглавље 1 – Слободно кретање робе;
- Поглавље 2 – Слободно кретање радника;
- Поглавље 3 – Право оснивања предузећа и слобода пружања услуга;
- Поглавље 4 – Слободно кретање капитала;
- Поглавље 6 – Право привредних друштава;
- Поглавље 7 – Право интелектуалне својине;
- Поглавље 8 – Политика конкуренције;
- Поглавље 9 – Финансијске услуге;
- Поглавље 28 – Заштита потрошача и заштита здравља;

Кластер 3. Конкурентност и инклузивни раст:

- Поглавље 10 – Информационо друштво и медији;
- Поглавље 16 – Опорезивање;
- Поглавље 17 – Економска и монетарна политика;
- Поглавље 19 – Социјална политика и запошљавање;
- Поглавље 20 – Предузетништво и индустријска политика;
- Поглавље 25 – Наука и истраживање;
- Поглавље 26 – Образовање и култура;
- Поглавље 29 – Царинска унија;

Кластер 4. Зелена агенда и одржива повезаност:

- Поглавље 14 – Транспортна политика;
- Поглавље 15 – Енергетика;
- Поглавље 21 – Транс-европске мреже;
- Поглавље 27 – Животна средина;

Кластер 5. Ресурси, пољопривреда и кохезија:

- Поглавље 11 – Пољопривреда и рурални развој;
- Поглавље 12 – Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика;
- Поглавље 13 – Рибарство;
- Поглавље 22 – Регионална политика и координација структурних инструмената;

Поглавље 33 – Финансијске и буџетске одредбе;

Кластер 6. Спољни односи:

Поглавље 31 – Спољна, безбедносна и одбрамбена политика;

Поглавље 30 – Спољни односи.

Што се тиче Републике Србије, Поглавље 34 Институције није у саставу ни једног кластера о којем је планирано да се преговара на крају преговарачког процеса, као и Поглавље 35. Остала питања – нормализација односа Београда и Приштине, које је у ствари вето поглавље и њиме је обухваћен целокупан процес нормализације односа са Приштином. Такође, напредак у преговорима по било којем поглављу, односно кластеру везан је за напредак у нормализацији односа са Приштином.

Јуна 2021. Отворен је кластер 1 – Основе, а децембра 2021. године отворен је кластер 4 - Зелена агенда и одржива повезаност.

3. ПРЕПРЕКЕ СРБИЈЕ НА ПУТУ КА ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Све владе Републике Србије у последњих 20 година определиле су се да је Републици Србији место у Европској унији и да тај пут представља пут без алтернативе (Beslać & Beslać, 2016). Зоран Ђинђић, председник Владе Србије, након промена 2000. године говорио је да је циљ Републике Србије Европа, да Република Србије треба 2004. године да постане кандидат за чланство у ЕУ, а да пуноправан члан треба да постане 2010. године. Он је често употребљавао метафору да Републику Србију посматра као човека који 50 година чека да дође до кисеоника и да због тога државу нико и ништа не може да заустави да дође до кисеоника, а да је тај кисеоник ЕУ. Међутим, Србија није постала званични кандидат за чланство у ЕУ 2004. године, већ марта 2012. године, а у 2023. години нема никаквог сазнања када би Србија могла постати пуноправни члан ЕУ. Ако се има у виду да је Велика Британија 2020. године иступила из чланства ЕУ, да је у међувремену наступила мигранска криза и пандемија вируса корона, када су земље ЕУ показале своје право лице, а то је одсуство сваке солидарности и заједништва, када се очекују организационе и друге реформе у ЕУ и када се пред Србију постављају бројне препреке које мора савладати на путу ка ЕУ, од којих су неке непремостиве, односно немогуће их је савладати, нема извесности када Србија може да постане пуноправан члан ЕУ. Аутори овог рада сматрају да Република Србија никада неће постати чланица ЕУ уколико остану сви до сада познати услови које мора испунити ради пуноправног чланства.

Ако се има у виду неспорна чињеница да је ЕУ најмоћнија регионална економска интеграција, онда се опредељењу да Република

Србија треба да постане пуноправна чланица ЕУ нема шта замерити. Али, Република Србија је у последњих 20 година на путу ка ЕУ испуњавала велики број препрека које никако нису део Копенхашких критеријума (Ђукановић & Гајић, 2010). Копенхашки критеријуми подразумевају политичку област која подразумева демократске изборе и стабилност институција, поштовање владавине права и заштиту мањина (Миљуш, 2015). У овој области држава Србија је у потпуности испунила овај критеријум, јер је власт подељена на законодавну, судску и извршну. Изменама Устава Републике Србије током 2022. године судска власт је добила пуну независност. Други Копенхашки критеријум везан је за економску област која подразумева функционалну тржишну привреду (Миљуш, 2015) која има капацитет да се по тржишним принципима такмичи са конкуренцијом у ЕУ. Ако се има у виду само једна чињеница, а то је да Република Србија са земљама ЕУ има 65% од укупне размене, то последично значи да је овај критеријум испуњен. Трећи Копенхашки критеријум подразумева област права. Овај критеријум се односи на могућност преузимања обавеза чланства које подразумевају политичке циљеве, али и циљеве које поставља економска и монетарна унија (Миљуш, 2015).

Република Србија мења и усклађује своје законе у складу са законодавством Европске уније, па се никако не може рећи да овај критеријум није испуњен. Међутим, пред Републику Србију поред Копенхашких критеријума постављени су и други критеријуми који нису важили ни за једну другу земљу која је приступила овој економској интеграцији. Тако је динамика приступања ЕУ у претходном периоду између осталог била условљена сарадњом за Хашким трибуналом, што је у ствари подразумевало хапшење Радована Караџића, Ратка Младића и Горана Хацића, држављана друге државе (Ђукановић & Гајић, 2010). Доказ да за Републику Србију не важе само Копенхашки критеријуми јесте и чињеница да је прво преговарачко поглавље са ЕУ отворено тек након што су потписани Бриселски споразуми којим су се у великој мери српске институције на Косову и Метохији интегрисале у институције самопроглашене републике Косово, а што нема никакве везе са Копенхашким критеријумима. Иако је на европском путу Република Србија већ савладала много препрека, данас се чини да две препреке које се постављају пред Републику Србију постају непремостиве. За потребе овог рада аутори ће се осврнути само на две препреке. Прва препрека јесте потпуно усклађивање спољне и безбедносне политике Републике Србије са ЕУ, а то у ствари значи увођење санкција Руској Федерацији. Будући да је Руска Федерација једна од пет сталних

чланица Савета безбедности која има право вета и која не признаје самопроглашену државу Косово, увођење санкција Русији имало би за последицу губљење стратешког партнера за очување целовитости и назависности Републике Србије. Друга препрека, по мишљењу аутора овог рада јесте потпуно несавладива, јер се од Републике Србије отворено тражи да призна независност самопроглашене републике Косово и да се не противи њеном чланству у међународним организацијама, укључујући и чланство у Уједињеним нацијама. То би значило да би Република Србија била једина земља у историји људске цивилизације која се добровољно одрекла дела своје територије. Посебно то није могуће јер је Косово и Метохија српска територија на којој је настала држава Србија, где се налази највећи број културно - историјских споменика и где је седиште Српске православне цркве. Поред тога, Уставом Републике Србије регулисано је да је аутономна покрајина Косово и Метохија саставни део Србије. Испуњењем овог захтева, пре свега прекршио би се Устав Републике Републике Србије што би било кривично дело велеиздаје, а данас у Србији, ни једна партија која чини власт, није склона том чину. Дакле, овај услов не може бити испуњен, што значи да нема ни услова да Република Србија било када постане пуноправни члан ЕУ. Имајући у виду глобалну политичко – економску ситуацију у свету и однос једног броја земаља према самопроглашеној републици Косово питање статуса аутономне покрајине Косово и Метохија решење треба тражити према регионалним решењима у европским оквирима (Ђуричић, 2022), али и према сличним решењима у свету (Оландска острва). Поред државних питања, која су најважнија аутономна покрајина Косово и Метохија за Србију је веома важна са енергетског становишта (рудна и друга богатства) (Јаковљевић et al., 2020), као и историјска културна баштина која доказује где је настала држава Србија. И поред тога што Европска унија пред Републику Србију поставља непремостиве препреке ради њеног пуноправног чланства у овој организацији Србија мора наставити сарадњу са земљама ЕУ на билатералним основама.

ЗАКЉУЧАК

Европска унија је најмоћнија регионална економска интеграција и као таква привлачна је за чланство мање развијених земаља. Ова интеграција подстиче развој мање развијених земаља путем разних фондова, али исто тако увек треба имати у виду да се ти фондови у највећем делу састоје од чланарина (контрибуција) земаља чланица, па из тога произилази да свака земља не може да кроз

фондове користи вредност средстава које је и уплатила на име чланарине, јер део средстава одлази на веома високе плате запослених у администрацији Европске уније. Чланство у ЕУ подразумева процес приступања и придруживања и испуњење одређених услова дефинисаних Копенхшким критеријумима. Данас процес приступања и придруживања ЕУ подразумева отварање и затварање 35 поглавља која су, по новој методологији сврстана у шест кластера. Поглавље 35 које за претходне земље није значило ништа посебно (остало) за Републику Србију је дефинисано као нормализација односа Београда и Приштине које је у почетку подразумевало техничка питања, али данас најзначајнија земља ЕУ (Немачка) отворено говори да нормализација односа Београда и Приштине на крају мора да има за резултат међусобно признање. **Признањем самопроглашене државе Косово држава Србија би направила две историјске незамисливе грешке све до чина кривичног дела велеиздаје, јер би била прва земља у историји људске цивилизације која би се добровољно одрекла дела своје територије, с једне стране, а прекршила би и сопствени Устав, с друге стране.** Покрајина Косово и Метохија према Уставу Републике Србије (преамбула) је саставни део територије Србије, она има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије. Из таквог положаја Покрајине Косово и Метохија следе уставне обавезе свих државних органа да заступају и штите државне интересе Србије на Косову и Метохији у свим унутрашњим и спољним политичким односима, те да сходно томе не постоји могућност да Република Србија испуни услов признавања тзв. „републике косово” ради приступања Европској унији.

Поред ове препреке, која је објективно несавладива, осим у случају чина велеиздаје и чина кршења сопственог Устава, Европска унија пред Републику Србију поставља услов потпуног усклађивања сопствене спољне и безбедносне политике са спољном и безбедносном политиком Европске уније, иако Србија није чланица ове интеграције. За све остале земље које су биле на путу ка пуноправном чланству у ЕУ усклађивање спољне и безбедносне политике са спољном и безбедносном политиком ЕУ одвијало се постепено. И данас, све земље чланице ЕУ нису ускладиле своју спољну политику са осталим чланицама ЕУ. Пример је пет земаља чланица ЕУ које нису признале самопроглашену „републику косово”, али и Мађарска која није у свему следила политику ЕУ у погледу санкција према Руској Федерацији због њеног ратног сукоба са Украјином. Међутим, без обзира на те чињенице од Србије се захтева да своју спољну и безбедносну политику усклади са спољном и

безбедносном политиком интеграције, иако би то било на сопствену штету.

ЛИТЕРАТУРА

1. Beslać, M. (2006a). Strategija dugoročnog privrednog razvoja – rezultati tranzicije i pridruživanje Evropskoj uniji. *Ekonomski vidici*, 11(2), 211-222.
2. Beslać, M. (2006b). Neke prepreke na putu ka Evropskoj uniji. *Ekonomist*, 1, 290-295.
3. Beslać, M., & Beslać, J. (2016). Prilog raspravi putu Srbije ka EU bez alternative i preprekama koje je očekuju na tom putu. *Ekonomski vidici*, (21)4, 243-261.
4. Беслаћ, М. (2022). *Међународна економија*. Висока школа за пословну економију и предузетништво: Београд.
5. Đukanović, D., & Gajić, D., (2010). Evropska unija i proširenje na Zapadni Balkan, Zbornik radova: *Srbija i regionalna saradnja*. (str. 112-121). Institut za Međunarodnu politiku i privredu, Beograd.
6. Ђуричић, П. (2022). Немачка у мултиполарном свету и стратешке опције Србије. *Војно дело*, 4/2022, 86-115.
7. Европски парламент: број посланика. (приступљено 12.12.2022. са <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>).
8. Jakovljević, M., & Ratko, J. (2020). Resursi kosovsko–metohijskog ugljenog basena, Лимес Плус, Хера еду. (доступно на: <http://www.limesplus.rs/index.php/energija-za-bezbednost-i-suverenost>).
9. Карановић, О. (2021). *Историјски преглед односа Србије и Европске уније*. Културни центар: Нови Сад.
10. Miljuš, B. (2015). Iskušenja Srbije na putu ka EU, Zbornik radova: *Srbija, region i Evropska unija*. (str. 189-196). Institut za međunarodnu politiku i privredu: Beograd.
11. Прочишћена верзија Уговора о Европској унији. Приступљено 12.12.2022. са <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A12016ME%2FTXT>.
12. Phelan, W. (2012). What Is Sui Generis About the European Union? Costly International Cooperation in a Self-Contained. *International Studies Review*, 14(3), 367-385.
13. Радовановић, Д. (2015). Србија на путу ка ЕУ – глобални утицај, Регион и Европска унија. *Институт за међународну политику и привреду*, Београд, 234-249.